



Judikatūras krājums

ĢENERĀLADVOKĀTA JANA MAZAKA [JÁN MAZÁK] SECINĀJUMI,
sniegti 2012. gada 4. oktobrī¹

Apvienotās lietas C-197/11 un C-203/11

Eric Libert ,
Christian Van Eycken ,
Max Bleeckx ,
Syndicat national des propriétaires et copropriétaires (ASBL) ,
Olivier de Clippele (C-197/11)
pret
Gouvernement flamand
un
All Projects & Developments NV ,
Bouw- en Coördinatiekantoor Andries NV ,
Belgische Gronden Reserve NV ,
Bouwonderneming Ooms NV ,
Bouwwerken Taelman NV ,
Brummo NV ,
Cordeel Zetel Temse NV ,
DMI Vastgoed NV ,
Dumobil NV ,
Durabrik Bouwbedrijven NV ,
Eijssen NV ,
Elbeko NV ,
Entro NV ,
Extensa NV ,
Flanders Immo JB NV ,
Green Corner NV ,
Huysman Bouw NV ,
Imano BVBA ,
Impact Ontwikkeling NV ,
Invest Group Dewaele NV ,
Invimmo NV ,
Kwadraat NV ,
Liburni NV ,
Lotinvest NV ,
Matexi NV ,
Novus NV ,
Plan & Bouw NV ,
7Senses Real Estate NV ,
Sibomat NV ,
Tradiplan NV ,
Uma Invest NV ,
Versluys Bouwgroep BVBA ,
Villabouw Francis Bostoën NV ,
Willemen General Contractor NV ,
Wilma Project Development NV ,
Woningbureau Paul Huyzentruij NV (C-203/11)
pret
Vlaamse Regering

(Cour constitutionnelle (Belģija) lūgumi sniegt prejudiciālu nolēmumu)

¹ — Oriģinālvaloda – franču.

Reģionālais tiesiskais regulējums, saskaņā ar kuru tiesību uz zemes gabaliem un ēkām pāreja ir pakļauta iespējamā pircēja vai īrnieka pietiekamas saiknes ar mērķa pašvaldību esamībai — Zemes gabalu īpašniekiem un attīstītājiem uzliktais sociālais pienākums — Nodokļu stimulēšana un subsidēšanas mehānismi — Pamatbrīvību ierobežošana — Pamatojums — Samērīguma princips — Valsts atbalsts — Jēdziens “būvdarbu publiskā iepirkuma līgums”

I – Ievads

1. Šajās lietās Tiesai ir lūgts lemt par vairāku Savienības primāro tiesību pantu, kā arī vairāku atvasināto tiesību normu interpretāciju. Saistībā ar primārajām tiesībām runa ir par LESD 21., 45., 49., 56., 63., 107. un 108. pantu. Attiecībā uz atvasinātajām tiesībām uzdotie jautājumi ir par Eiropas Parlamenta un Padomes 2004. gada 31. marta Direktīvu 2004/18/EK par to, kā koordinēt būvdarbu valsts [publiskā iepirkuma] līgumu, piegādes valsts [publiskā iepirkuma] līgumu un pakalpojumu valsts [publiskā iepirkuma] līgumu slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūru², Eiropas Parlamenta un Padomes 2004. gada 29. aprīļa Direktīvu 2004/38/EK par Savienības pilsoņu un viņu ģimenes locekļu tiesībām brīvi pārvietoties un uzturēties dalībvalstu teritorijā, ar ko groza Regulu (EEK) Nr. 1612/68 un atceļ Direktīvas 64/221/EEK, 68/360/EEK, 72/194/EEK, 73/148/EEK, 75/34/EEK, 75/35/EEK, 90/364/EEK, 90/365/EEK un 93/96/EEK³, Eiropas Parlamenta un Padomes 2006. gada 12. decembra Direktīvu 2006/123/EK par pakalpojumiem iekšējā tirgū⁴, kā arī Komisijas 2005. gada 28. novembra Lēmumu 2005/842/EK par EK Līguma 86. panta 2. punkta piemērošanu valsts atbalstam attiecībā uz kompensāciju par sabiedriskajiem pakalpojumiem dažiem uzņēmumiem, kuriem uzticēts sniegt pakalpojumus ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi⁵.

2. Tiesas atbildei būtu jāpalīdz prejudiciālos jautājumus iesniegušajai *Cour constitutionnelle* [Konstitucionālajai tiesai] (Beļģija) pieņemt lēmumu par prasībām atcelt vairākus Flandrijas reģiona 2009. gada 27. marta Dekrēta par zemes un nekustamā īpašuma politiku (turpmāk tekstā – “Dekrēts par zemi un nekustamo īpašumu”) noteikumus.

3. Prasītāji pamatlietā, uz kuru attiecas lieta C-197/11, vērš uzmanību uz Dekrēta par zemi un nekustamo īpašumu noteikumiem, ar kuriem tiesību uz zemes gabaliem un uz tiem uzbūvētajām ēkām pāreja atsevišķās Flandrijas pašvaldībās ir saistīta ar nosacījumu par to, ka iespējamajam pircējam vai īrniekam ir jābūt pietiekamai saiknei ar attiecīgo pašvaldību. Tas ierobežojot iespēju brīvi iegūt nekustamo īpašumu.

4. Prasītāji pamatlietā, uz kuru attiecas lieta C-203/11, lūdz atcelt Dekrētu par zemi un nekustamo īpašumu ne tikai argumenta par iespējamā pircēja vai īrnieka pietiekamas saiknes ar attiecīgo pašvaldību esamību dēļ, bet arī tāpēc, ka zemes gabalu īpašniekiem un attīstītājiem ir jāizpilda sociālais pienākums, kā arī nodokļu stimulēšanas un subsidēšanas mehānismu, kuri daļēji kompensē minēto sociālo pienākumu, dēļ.

2 — OV L 134, 114. lpp.

3 — OV L 158, 77. lpp.

4 — OV L 376, 36. lpp.

5 — OV L 312, 67. lpp.

II – Atbilstošās tiesību normas

A – Savienības tiesības

1) Direktīva 2004/18

5. Direktīvas 2004/18 1. pantā ar virsrakstu “Definīcijas” ir paredzēts:

“1. Šajā direktīvā piemēro 2. līdz 15. punktā norādītās definīcijas.

“2.

- a) “Valsts [publiskā iepirkuma] līgumi” ir finansiāli [atlīdzības] līgumi, kurus rakstveidā savstarpēji noslēdz viens vai vairāki komersanti [saimnieciskās darbības subjekti] un viena vai vairākas līgumslēdzējas iestādes un kuru mērķis ir būvdarbu realizācija, produkcijas piegāde vai pakalpojumu sniegšana šīs direktīvas izpratnē;
- b) “būvdarbu valsts [publiskā iepirkuma] līgumi” ir valsts [publiskā iepirkuma] līgumi, kuru mērķis ir vai nu tādu būvdarbu realizācija vai projektēšana un realizācija, kas saistīti ar kādu no darbībām I pielikuma izpratnē, vai arī būve vai tās realizācija ar jebkādiem līdzekļiem, kas atbilst līgumslēdzējas iestādes norādītajām prasībām. “Būve” ir vispārīgās celtniecības vai inženiertehnisko būvdarbu kopējais iznākums, kas pats par sevi spēj pildīt kādu saimniecisku vai tehnisku funkciju;[..].”

2) Direktīva 2004/38

6. Direktīvas 2004/38 22. pants ar virsrakstu “Teritoriālā darbības joma” ir izteikts šādā redakcijā:

“Uzturēšanās tiesības un pastāvīgas uzturēšanās tiesības aptver visu uzņēmējas dalībvalsts teritoriju. Dalībvalstis var noteikt teritoriālus ierobežojumus uzturēšanās tiesībām un pastāvīgas uzturēšanās tiesībām tikai tad, ja tādi paši ierobežojumi attiecas uz to valstiskajiem piederīgajiem [valstspiederīgajiem].”

7. Minētās direktīvas 24. panta ar virsrakstu “Vienlīdzīga attieksme” 1. punktā ir paredzēts:

“Ievērojot īpašus noteikumus, kas skaidri paredzēti Līgumā un sekundārajos tiesību aktos, pret visiem Savienības pilsoņiem, kas, pamatojoties uz šo direktīvu, uzturas uzņēmējā dalībvalstī, ir attieksme, kas līdzvērtīga tai, kāda ir pret minētās dalībvalsts valstspiederīgajiem atbilstīgi Līguma darbības jomai. Priekšrocības, ko sniedz šīs tiesības, attiecinās arī uz ģimenes locekļiem, kas nav nevienas dalībvalsts pilsoņi un kam ir uzturēšanās vai pastāvīgas uzturēšanās tiesības.”

3) Lēmums 2005/842

8. Lēmuma 2005/842 1. pantā ar virsrakstu “Priekšmets” ir paredzēts:

“Šis Lēmums izklāsta nosacījumus, saskaņā ar kuriem valsts atbalsts attiecībā uz kompensāciju par sabiedriskajiem pakalpojumiem, kas piešķirta uzņēmumiem, kam uzticēts sniegt pakalpojumus ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi, ir uzskatāms par atbilstīgu ar kopējo tirgu un ir atbrīvots no iepriekšējās paziņošanas prasības, kas paredzēta EK Līguma 88. panta 3. punktā.”

9. Šī lēmuma 2. panta ar virsrakstu "Piemērošanas joma" 1. punktā ir noteikts:

"Šo lēmumu piemēro valsts atbalstam attiecībā uz kompensāciju par sabiedriskajiem pakalpojumiem, kas piešķirta uzņēmumiem, kas sniedz pakalpojumus ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi, kā minēts Līguma 86. panta 2. punktā, un ietilpst kādā no sekojošajām kategorijām:

[..]

b) dalībvalsts piešķirtā kompensācija par sabiedriskajiem pakalpojumiem slimnīcām un sociālo mājokļu uzņēmumiem, kas veic darbības, kas uzskatāmas par pakalpojumiem ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi;

[..]."

10. Atbilstoši minētā lēmuma 3. pantam ar virsrakstu "Atbilstība un atbrīvojums no paziņošanas":

"Valsts atbalsts attiecībā uz kompensāciju par sabiedriskajiem pakalpojumiem, kas atbilst nosacījumiem, kas noteikti ar šo lēmumu, atbilst kopējam tirgum un ir atbrīvots no iepriekšējas paziņošanas pienākuma, kas paredzēts Līguma 88. panta 3. punktā, neskarot stingrākus noteikumus, kas attiecas uz sabiedrisko pakalpojumu sniegšanas pienākumiem, kas ietverti Kopienas nozaru tiesību aktos."

B – *Beļģijas tiesības*

11. Dekrēta par zemi un nekustamo īpašumu 4. grāmatas, kura attiecas uz pasākumiem saistībā ar finansiāli pieejamiem mājokļiem, 3. nodaļā ar virsrakstu "Sociālie pienākumi" ir ietverts 4.1.16. pants, saskaņā ar kuru:

"1. Ja detālplānojuma projektam vai būvprojektam piemēro tādu noteikumu, kurš ir paredzēts saskaņā ar 2. nodaļas 2. daļu, katra būvniecības vai detālplānošanas atļauja automātiski tiek saistīta ar sociālu pienākumu.

Sociālais pienākums [..] zemes gabalu īpašniekam vai attīstītājam uzliek pienākumu veikt pasākumus, lai sociālo mājokļu piedāvājums tiktu realizēts tādējādi, ka tas atbilst procentuālam daudzumam, kas ir piemērojams detālplānojuma projektam vai būvprojektam."

12. Dekrēta par zemi un nekustamo īpašumu 4.1.17. pantā ir noteikts:

"Zemes gabala īpašnieks vai attīstītājs pēc savas izvēles var izpildīt sociālo pienākumu vienā no šādiem veidiem:

- 1° natūrā saskaņā ar 4.1.20.–4.1.24. panta noteikumiem;
- 2° zemes gabalus, kuri ir prasīti attiecībā uz noteiktu sociālo mājokļu piedāvājumu, pārdodot sociālo mājokļu organizācijai atbilstoši 4.1.25. panta noteikumiem;
- 3° dzīvokļus, kuri uzbūvēti detālplānošanas vai būvprojekta ietvaros, izīrējot sociālo mājokļu aģentūrai atbilstoši 4.1.26. panta noteikumiem;
- 4° kombinējot 1., 2. un/vai 3. variantu."

13. Saskaņā ar Dekrēta par zemi un nekustamo īpašumu 4.1.19. pantu:

“Zemes gabala īpašnieks vai attīstītājs pilnībā vai daļēji var izpildīt sociālo pienākumu, samaksājot sociālo iemaksu pašvaldībai, kurā detālplānojuma projekts vai būvprojekts tiek attīstīts. Sociālo iemaksu aprēķina, realizējamo sociālo mājokļu vai sociālo zemes gabalu skaitu sareizinot ar EUR 50 000 un indeksējot šo naudas summu, pamatojoties uz ABEX indeksu, kā pamatindeksu izmantojot 2008. gada decembra indeksu.

[..]”

14. Dekrētā par zemi un nekustamo īpašumu attiecībā uz privātiem uzņēmumiem, kuri “sociālo pienākumu” veic natūrā, ir paredzēti šādi nodokļu stimulēšanas pasākumi un subsidēšanas mehānismi: samazinātas pievienotās vērtības nodokļa likmes un samazinātas valsts nodevas likmes piemērošana (4.1.20. panta 3. punkta otrā daļa); subsīdijas infrastruktūrai (4.1.23. pants) un pirkuma garantija attiecībā uz uzceltiem mājokļiem (4.1.21. pants).

15. Turklāt Dekrēta par zemi un nekustamo īpašumu 3. grāmatā ar virsrakstu “Zemes gabalu un būvju aktivēšana” ir paredzētas subsīdijas, kuras tiek piešķirtas neatkarīgi no jebkāda “sociālā pienākuma” veikšanas. It īpaši tās ir subsīdijas “aktivēšanas projektiem” (minētā dekrēta 3.1.2. pants), fizisko personu nodokļa samazināšana, kas tiek saņemta, noslēdzot vienošanās par renovāciju (iepriekš minētā dekrēta 3.1.3. un nākamie panti), un valsts nodevas ar nodokli apliekamās bāzes samazināšana pēc vienotas likmes (minētā dekrēta 3.1.10. pants).

16. Dekrēta par zemi un nekustamo īpašumu 5.1.1. pantā, kurš ir iekļauts tā 5. grāmatā ar virsrakstu “Dzīvošana savā reģionā”, ir noteikts:

“Flandrijas valdība, pamatojoties uz jaunākajiem statistikas datiem, ik pēc trīs gadiem, bet pirmo reizi gadā, kad šis dekrēts stājas spēkā, izveido to pašvaldību sarakstu, kuras atbilst šādām divām pazīmēm:

- 1° pašvaldība ir to 40 % Flandrijas pašvaldību vidū, kurās vidējā zemes gabalu cena par kvadrātmetru ir visaugstākā;
- 2° pašvaldība ir:
 - a) vai nu 25 % Flandrijas pašvaldību ar visaugstāko iekšējās migrācijas intensitāti vidū;
 - b) vai arī 10 % Flandrijas pašvaldību ar visaugstāko ārējās migrācijas intensitāti vidū.

Pirmajā daļā minēto sarakstu publicē *Moniteur Belge*.

[..]

17. Dekrēta par zemi un nekustamo īpašumu 5.2.1. pantā, kurš arī ir iekļauts tā 5. grāmatā, ir paredzēts:

“1. Attiecībā uz tiesību uz zemes gabaliem un uz tiem uzceltajām ēkām pāreju viens īpašs nosacījums ir piemērojams reģionos, kuri atbilst šādiem diviem nosacījumiem:

- 1° zemes gabali un uz tiem uzceltās ēkas, kā noteikts Karaļa 1972. gada 28. decembra Dekrētā par plānojumu un nozares plānojumu projektu iesniegšanu un īstenošanu un par šī dekrēta spēkā stāšanās datumu, atrodas dzīvojamo zonu paplašinājuma teritorijā;

2° brīdī, kad tiek parakstīts privāttiesisks akts par tiesību pāreju, zemes gabali un uz tiem uzceltās ēkas atrodas mērķa pašvaldībās, kuras minētas visjaunākajā sarakstā, kas publicēts *Moniteur Belge*, kā noteikts 5.1.1. pantā, paredzot, ka šī noteikuma piemērošanai privāttiesisks akts par tiesību pāreju tiek uzskatīts par tādu, kas parakstīts sešus mēnešus pirms noteikta datuma saņemšanas, ja ir pagājuši vairāk nekā seši mēneši no parakstīšanas datuma līdz noteikta datuma saņemšanas dienai.

Īpašais tiesību pārejas nosacījums nozīmē, ka tiesības uz zemes gabaliem un uz tiem uzceltajām ēkām var pāriet tikai tām personām, kuras provinces novērtēšanas komisija ir atzinusi par tādām, kam ir pietiekama saikne ar pašvaldību. “Tiesību pāreja” nozīmē: pārdošanu, izīrēšanu uz vairāk nekā deviņiem gadiem vai ilgtermiņa nomas vai lietojuma tiesību piešķiršanu.

[..]

Īpašais tiesību pārejas nosacījums galīgi un bez tiesībām to atjaunot izbeidzas pēc divdesmit gadiem, sākot no brīža, kad attiecībā uz sākotnējo tiesību pāreju, uz kuru ticis attiecināts šis nosacījums, ir noteikts konkrēts datums.

[..]

2. 1. punkta otrās daļas piemērošanas nolūkā personai ir saikne ar pašvaldību, ja tā atbilst vienam vai vairākiem šādiem nosacījumiem:

- 1° tā nepārtraukti vismaz sešus gadus ir dzīvojusi pašvaldībā vai blakus pašvaldībā, ar nosacījumu, ka šī pašvaldība arī ir iekļauta 5.1.1. pantā minētajā sarakstā;
- 2° tā tiesību pārejas brīdī strādā pašvaldībā, ar nosacījumu, ka šis darbs vidēji tiek veikts vismaz pusi no darba nedēļas;
- 3° tā svarīga un ilgstoša apstākļa dēļ ir izveidojusi sabiedrisku, ģimenes, sociālu vai ekonomisku saikni ar pašvaldību.

[..]”

18. Atbilstoši Dekrēta par zemi un nekustamo īpašumu 5.1.1. pantam ar Flandrijas valdības 2009. gada 19. jūnija rīkojumu ir izveidots saraksts ar 69 pašvaldībām, attiecībā uz kurām ir piemērojams īpašais tiesību pārejas nosacījums Dekrēta par zemi un nekustamo īpašumu 5.2.1. panta izpratnē (turpmāk tekstā – “mērķa pašvaldības”).

III – Prejudiciālie jautājumi

19. Vienīgais jautājums lietā C-197/11 ir izteikts šādā redakcijā:

“Vai [LESD] 21., 45., 49., 56. un 63. pants un Direktīvas [2004/38] 22. un 24. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka tiem ir pretrunā tiesiskais regulējums, kas ir noteikts ar [Dekrēta par zemi un nekustamo īpašumu] 5. grāmatu ar nosaukumu “Dzīvošana savā reģionā”, saskaņā ar kuru noteiktās pašvaldībās, ko sauc par mērķa pašvaldībām, tiesību uz zemes gabaliem un uz tiem esošajām ēkām pāreja ir pakļauta nosacījumam, ka to pircējs vai īrnieks pierāda pietiekamu saikni ar šo pašvaldību šī dekrēta 5.2.1. panta 2. punkta izpratnē?”

20. Jautājumi lietā C-203/11 ir izteikti šādā redakcijā:

- “1) Vai [LESD] 107. un 108. pants paši par sevi vai saistībā ar Lēmumu [2005/842] ir jāinterpretē tādējādi, ka saskaņā ar tiem par [Dekrēta par zemi un nekustamo īpašumu] 3.1.3. un 3.1.10. pantā, 4.1.20. panta 3. punkta otrajā daļā, kā arī 4.1.21. un 4.1.23. pantā paredzētajiem pasākumiem Eiropas Komisijai ir jāpaziņo pirms šo tiesību normu pieņemšanas vai stāšanās spēkā?
- 2) Vai tiesiskais regulējums, saskaņā ar kuru privātpersonām, kuru detālplānojums vai būvprojekts atbilst konkrētai minimālai platībai, automātiski ir noteikts “sociāls pienākums” ne mazāk kā 10 un ne vairāk kā 20 procentu apmērā no šī detālplānojuma vai būvprojekta un šo pienākumu var izpildīt natūrā vai samaksājot EUR 50 000 par katru nerealizētu sociālu apbūves vienību vai sociālu mājokli, jāizvērtē, pamatojoties uz brīvību veikt uzņēmējdarbību, pakalpojumu sniegšanas brīvību vai kapitāla brīvu apriti, vai arī tas ir jākvalificē kā komplekss tiesiskais regulējums, kas jānovērtē attiecībā uz katru no šīm brīvībām?
- 3) Vai Direktīvas [2006/123] 2. panta 2. punkta a) un j) apakšpunkts ir jāpiemēro attiecībā uz privātpersonu obligātu ieguldījumu sociālo mājokļu un viesnīcas tipa dzīvokļu izveidē, ja šo ieguldījumu automātiski nosaka kā sociālu pienākumu saistībā ar katru būvniecības vai detālplānošanas atļauju projektam, kurš atbilst tiesību aktā noteiktai minimālajai platībai, un uzbūvētos sociālos mājokļus par iepriekš noteiktu maksimālo cenu iegādājas sociālo mājokļu būvniecības sabiedrības, lai tos izīrētu plašam privātpersonu lokam, vai arī, nododot tiesības sociālo mājokļu būvniecības sabiedrībām, tos pārdod privātpersonām, kas ietilpst šajā pašā personu kategorijā?
- 4) Ja atbilde uz trešo prejudiciālo jautājumu ir apstiprinoša, vai Direktīvas [2006/123] 15. pantā minētais jēdziens “novērtējama prasība” ir jāinterpretē tādējādi, ka tas ietver pienākumu privātpersonām papildus vai savas parastās darbības ietvaros veikt sociālo mājokļu būvniecību un uzceltos mājokļus par maksimālo cenu pārdot daļēji publiskiem tiesību subjektiem vai, nododot tiesības uz šiem mājokļiem, nodot tos šo tiesību subjektu rīcībā, lai gan šīm privātpersonām nav iniciatīvas tiesību sociālo mājokļu tirgū?
- 5) Ja atbilde uz trešo prejudiciālo jautājumu ir apstiprinoša, vai valsts tiesai, konstatējot,
 - a) ka saskaņā ar Direktīvas [2006/123] 15. pantu jauna novērtējama prasība īpaši nav pārbaudīta saskaņā ar šīs direktīvas 15. panta 6. punktu un
 - b) ka par šo jauno prasību nav paziņots saskaņā ar šīs direktīvas 15. panta 7. punktu, ir jānosaka sankcija un, ja ir jānosaka, tad kāda sankcija?
- 6) Ja atbilde uz trešo prejudiciālo jautājumu ir apstiprinoša, vai jēdziens “neatļauta prasība” Direktīvas [2006/123] 14. pantā ir jāinterpretē tādējādi, ka ir aizliegts pieņemt valsts tiesisko regulējumu, kurā piekļuve pakalpojumu darbībai vai tās veikšana ir atkarīga no kādas prasības ne tikai šajā pantā minētajos teorētiskajos apstākļos, bet arī tad, ja šādā regulējumā ir vienīgi paredzēts, ka šīs prasības neizpildes gadījumā netiks izmaksāta finanšu kompensācija par likumā noteikta pakalpojuma sniegšanu un par šā pakalpojuma sniegšanu netiks atmaksāta iemaksāta finanšu garantija?
- 7) Ja atbilde uz trešo prejudiciālo jautājumu ir apstiprinoša, vai jēdziens “konkurējošs uzņēmums” Direktīvas [2006/123] 14. panta 6. punktā ir jāinterpretē tādējādi, ka tas ir piemērojams arī attiecībā uz valsts iestādi, kuras funkcijas var daļēji pārklāties ar pakalpojumu sniedzēju funkcijām, ja tā pieņem šīs pašas direktīvas 14. panta 6. punktā minētos lēmumus un vienlaikus tai ir pienākums kā pēdējam posmam hierarhijas sistēmā iegādāties sociālos mājokļus, kurus, izpildot tam noteikto sociālo pienākumu, uzbūvējis pakalpojumu sniedzējs?

- 8) a) Ja atbilde uz trešo prejudiciālo jautājumu ir apstiprinoša, vai jēdziens “atļauju piešķiršanas sistēma” Direktīvas [2006/123] 4. panta 6. punktā ir jāinterpretē tādējādi, ka tas ir piemērojams attiecībā uz izziņām, kuras valsts iestāde izsniedz pēc būvniecības vai detālplānošanas sākotnējās atļaujas piešķiršanas un kuras ir vajadzīgas, lai varētu saņemt dažas no kompensācijām par sociālā pienākuma izpildi, kas ir automātiski saistīts ar šo sākotnējo atļauju, un kuras vienlaikus ir vajadzīgas, lai varētu prasīt atmaksāt finanšu garantiju, kas pakalpojuma sniedzējam obligāti bija jāiemaksā šai valsts iestādei?
- b) Ja atbilde uz trešo prejudiciālo jautājumu ir apstiprinoša, vai jēdziens “atļauju piešķiršanas sistēma” Direktīvas [2006/123] 4. panta 6. punktā ir jāinterpretē tādējādi, ka tas ir piemērojams attiecībā uz līgumu, ar kuru, pamatojoties uz tiesību akta normu, nododot tiesības valsts iestādei, privātpersona vienojas ar šo valsts iestādi par tāda sociāla mājokļa pārdošanu, kuru uzbūvējusi šī privātpersona, lai natūrā izpildītu sociālu pienākumu, kas automātiski ir saistīts ar būvniecības vai detālplānošanas atļauju, ņemot vērā apstākli, ka šā līguma noslēgšana ir šīs atļaujas izmantošanas nosacījums?
- 9) Vai LESD 49. un 56. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka tie nepieļauj tādu tiesisko regulējumu, saskaņā ar kuru būvniecības vai detālplānošanas atļaujas piešķiršana projektam, kurš atbilst konkrētai minimālai platībai, automātiski tiek saistīta ar sociālu pienākumu uzbūvēt sociālos mājokļus konkrētas procentu likmes no projekta vērtības apjomā un šie mājokļi pēc tam par iepriekš noteiktu cenu jāpārdod valsts iestādei vai, nododot tiesības uz šiem mājokļiem, tie jānodod šīs valsts iestādes rīcībā?
- 10) Vai LESD 63. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka tas nepieļauj tādu tiesisko regulējumu, saskaņā ar kuru būvniecības vai detālplānošanas atļaujas piešķiršana projektam, kurš atbilst konkrētai minimālai platībai, automātiski tiek saistīta ar sociālu pienākumu uzbūvēt sociālos mājokļus konkrētas procentu likmes no projekta vērtības apjomā un šie mājokļi pēc tam par iepriekš noteiktu cenu jāpārdod valsts iestādei vai, nododot tiesības uz šiem mājokļiem, tie jānodod šīs valsts iestādes rīcībā?
- 11) Vai jēdziens “būvdarbu valsts līgums [būvdarbu publiskā iepirkuma līgums]” Direktīvas [2004/18] 1. panta 2. punkta b) apakšpunktā ir jāinterpretē tādējādi, ka tas ir piemērojams tiesiskajam regulējumam, saskaņā ar kuru būvniecības vai detālplānošanas atļaujas piešķiršana projektam, kas atbilst konkrētai minimālai platībai, automātiski tiek saistīta ar sociālu pienākumu uzbūvēt sociālos mājokļus konkrētas procentu likmes no projekta vērtības apjomā un šie mājokļi pēc tam par iepriekš noteiktu cenu ir jāpārdod valsts iestādei vai, nododot tiesības uz šiem mājokļiem, tie jānodod šīs valsts iestādes rīcībā?
- 12) Vai LESD 21., 45., 49., 56. un 63. pants un Direktīvas [2004/38] 22. un 24. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka tie nepieļauj [Dekrēta par zemi un nekustamo īpašumu] 5. grāmatā ar nosaukumu “Dzīvošana savā reģionā” paredzēto tiesisko regulējumu, saskaņā ar kuru zemes gabalu un uz tiem uzbūvētu būvju nodošana konkrētās tā dēvētajās mērķa pašvaldībās ir atkarīga no tā, vai pircējs vai irnieks var pierādīt, ka tam ir pietiekama saikne ar attiecīgo pašvaldību dekrēta 5.2.1. panta 2. punkta izpratnē?”

IV – Vērtējums

A – Par vienīgo jautājumu lietā C - 197/11 un divpadsmito jautājumu lietā C - 203/11

21. Vienīgais jautājums lietā C-197/11 ir identisks divpadsmitajam jautājumam lietā C-203/11 un ir par to, vai Līguma par Eiropas Savienības darbību noteikumi, no kuriem izriet pamatbrīvību ierobežojumu aizliegums, kā arī Direktīvas 2004/38 22. un 24. pants pieļauj tādu dalībvalsts tiesisko regulējumu, ar kuru tiesību uz nekustamu īpašumu pāreja mērķa pašvaldībās, proti, pašvaldībās, kurās zemes gabalu vidējā cena par kvadrātmtru ir visaugstākā un kurās ir visaugstākā iekšējās vai ārējās migrācijas intensitāte, tiek pakļauta nosacījumam, ka iespējamajam pircējam vai īrniekam ir jābūt pietiekamai saiknei ar attiecīgo pašvaldību.

22. Saistībā ar šo jautājumu Flandrijas valdība vērš uzmanību uz to, ka strīdi iesniedzējtiesā, ņemot vērā, ka visi prasītāji pamatlietās ir vai nu dibināti, vai arī dzīvo Beļģijā, attiecas uz pilnībā iekšēju situāciju.

23. Šajā ziņā ir jāatzīst, ka strīdos pamatlietās nav ietverts pārrobežu elements. Tomēr nedrīkst aizmirst, ka prejudiciālie jautājumi ir tikuši uzdoti saistībā ar īpašu tiesvedību iesniedzējtiesā. Tā ir tiesvedība par tāda valsts likumdevēja pieņemta tiesību akta atcelšanu, kurš ir piemērojams gan Beļģijas pilsoņiem, gan citu dalībvalstu pilsoņiem. Acīmredzami, ka šādā tiesvedībā iesniedzējtiesas pieņemtajam nolēmumam būs *erga omnes* sekas arī attiecībā uz citu dalībvalstu pilsoņiem.

24. Prasītāji pamatlietās atsaucas uz Savienības tiesībām, un Tiesa nevar izvērtēt, vai iesniedzējtiesa tiesvedībā par tiesību akta atcelšanu var pārbaudīt attiecīgo valsts likumdevēja pieņemto tiesību aktu ne vien saistībā ar valsts tiesībām, bet arī saistībā ar Savienības tiesībām. Šajās lietās, manuprāt, Tiesai būtu jāuzticas iesniedzējtiesai tādējādi, ka prejudiciālais nolēmums ir vajadzīgs, lai šī tiesa varētu taisīt spriedumu⁶, un līdz ar to jāinterpretē Līguma par iekšējā tirgus pamatbrīvībām noteikumi⁷.

25. Iesniedzējtiesa uzskata, ka nosacījums par pietiekamas saiknes ar mērķa pašvaldību esamību ir pamatbrīvību ierobežojums.

26. Šim viedoklim es piekritu. Saskaņā ar judikatūru piekļuve mājoklim un citam nekustamajam īpašumam ir nosacījums pamatbrīvību izmantošanai⁸. Nosacījums par pietiekamas saiknes ar mērķa pašvaldību esamību faktiski nozīmē aizliegumu citām personām, proti, tām, kuras neatbilst minētajam nosacījumam, vairāk nekā uz deviņiem gadiem pirkt vai īrēt zemes gabalus un uz tiem uzceltās ēkas. Nekādu šaubu nav par to, ka šis nosacījums attur Savienības pilsoņus izmantot ar Līgumu piešķirtās pamatbrīvības.

27. Manuprāt, tas, ka nosacījums par pietiekamas saiknes ar mērķa pašvaldību esamību ir piemērojams vienīgi pašvaldībās, kuru skaits šobrīd ir 69, kā arī tas, ka to piemēro tikai noteiktās šo pašvaldību teritorijās, neietekmē atbildi uz jautājumu par to, vai minētais nosacījums neierobežo pamatbrīvības. Nosacījuma par pietiekamas saiknes ar mērķa pašvaldību esamību ierobežotā piemērošanas joma var tikt ņemta vērā, izvērtējot šī pamatbrīvību ierobežojuma attaisnojumu.

6 — Šajā ziņā ir jānorāda, ka tiesas sēdē Franču kopienas valdības pārstāvis uzsvēra, ka iesniedzējtiesa vairākkārt ir lēmusi, ka prasītājam, kurš pierāda interesi celt prasību, nav papildus jāpierāda viņa īpaša interese attiecībā uz pamatu, kurš izvirzīts šajā prasībā.

7 — Šajā ziņā skat. 2012. gada 19. jūlija spriedumu lietā C-470/11 Garkalns (17. punkts un tajā minētā judikatūra).

8 — Šajā ziņā skat. 1988. gada 14. janvāra spriedumu lietā 63/86 Komisija/Itālija (*Recueil*, 29. lpp., 15. punkts) un 2011. gada 1. decembra spriedumu lietā C-253/09 Komisija/Ungārija (Krājums, I-12391. lpp., 67. punkts).

28. Atbilstoši pastāvīgajai judikatūrai valsts pasākumi, kas var apgrūtināt vai padarīt mazāk pievilcīgu Līgumā garantēto pamatbrīvību izmantošanu, tomēr var tikt pieļauti – ar nosacījumu, ka tiem ir vispārēju interešu mērķis, ka tie ir atbilstoši, lai nodrošinātu tā īstenošanu, un ka tie nepārsniedz to, kas ir nepieciešams, lai sasniegtu iecerēto mērķi⁹.

29. Līdz ar to ir jāizvērtē, pirmkārt, vai Dekrētā par zemi un nekustamo īpašumu, ar kuru ir ieviests nosacījums par pietiekamas saiknes ar mērķa pašvaldību esamību, ir vispārēju interešu mērķis un, otrkārt, vai nosacījums par pietiekamas saiknes ar mērķa pašvaldību esamību ir atbilstošs, lai nodrošinātu identificētā mērķa īstenošanu, un vai šis pasākums nepārsniedz to, kas ir nepieciešams, lai sasniegtu iecerēto mērķi.

30. Jautājumā par mērķi, kas tiek sasniegts ar Dekrētu par zemi un nekustamo īpašumu, iesniedzējtiesa, pamatojoties uz Dekrēta par zemi un nekustamo īpašumu *travaux préparatoires*, norāda uz mērķi risināt endogēno iedzīvotāju mājokļa vajadzības. Pati iesniedzējtiesa jautā, vai minētais mērķis var tikt atzīts par primāru vispārējo interešu apsvērumu, lai attaisnotu pamatbrīvību ierobežojumu.

31. Lai labāk saprastu Dekrēta par zemi un nekustamo īpašumu mērķi, iesniedzējtiesa citē tā *travaux préparatoires*, kuros ir paskaidrots, ka “paaugstināta zemes gabalu cena dažās Flandrijas pašvaldībās rada viena sabiedrības slāņa pārsvaru. Šis konstatējums nozīmē, ka iedzīvotāju grupas ar mazākiem ienākumiem ir izslēgtas no tirgus saistībā ar to, ka ir iedzīvotāju grupas, kuras ir finansiāli spēcīgākas un kuras nāk no citām pašvaldībām. Iedzīvotāju grupas ar mazākiem ienākumiem nav tikai sociāli neaizsargātās personas, bet bieži vien arī jauni laulātie pāri vai pa vienai dzīvojošas personas, kurām ir lieli izdevumi, bet kuru rīcībā vēl nav pietiekamu līdzekļu”.

32. Flandrijas valdība precizē, ka attiecīgā valsts tiesiskā regulējuma mērķis būtībā ir veicināt endogēno iedzīvotāju dzīvošanu dzīvojamo zonu paplašinājuma teritorijā, ko likumdevējs, kas pieņēma dekrētu, ir uzskatījis par nepieciešamu, lai varētu nodrošināt tiesības uz pienācīgu mājokli, kā arī plašāk – sociālo kohēziju, veicinot teritorijas attīstību un neļaujot izjaukt sociālo un ekonomisko kopumu.

33. Ja Dekrētā par zemi un nekustamo īpašumu tiešām būtu mērķis veicināt endogēno iedzīvotāju ar mazākiem ienākumiem mājokļu jautājuma risināšanu mērķa pašvaldībās, tad, manuprāt, šāds mērķis varētu tikt atzīts par sociālu mērķi, kurš ir saistīts ar teritorijas attīstības politiku. Tiesa šajā ziņā jau ir lēmusi, ka šāda veida mērķis ir primārs vispārējo interešu apsvērumus¹⁰.

34. Taču ir jāņem vērā, ka attiecībā uz Dekrēta par zemi un nekustamo īpašumu mērķi ir arī citi viedokļi. Šajā ziņā Franču kopienas valdība apgalvo, ka patiesais dekrēta mērķis nav ierobežot viena sabiedrības slāņa pārsvara sekas, bet gan saglabāt mērķa pašvaldībās dzīvojošo iedzīvotāju flāmisko savdabību. Acīmredzami, ka šāds mērķis nevarētu tikt atzīts par primāru vispārējo interešu apsvērumu. Šajā ziņā jāatgādina, ka iesniedzējtiesai ir jānosaka precīzs Dekrēta par zemi un nekustamo īpašumu mērķis.

35. Tagad es izvērtēšanu, vai nosacījums par pietiekamas saiknes ar mērķa pašvaldību esamību ir atbilstošs, lai nodrošinātu mērķi atrisināt endogēno iedzīvotāju ar zemiem ienākumiem mājokļa vajadzības, un vai šis pasākums nepārsniedz to, kas ir nepieciešams, lai sasniegtu minēto mērķi.

9 — Skat. 2011. gada 1. decembra spriedumu lietā Komisija/Ungārija (minēts iepriekš 8. zemsvītras piezīmē, 69. punkts).

10 — Šajā ziņā skat. 2002. gada 5. marta spriedumu apvienotajās lietās C-515/99, no C-519/99 līdz C-524/99 un no C-526/99 līdz C-540/99 *Reisch u.c.* (*Recueil*, I-2157. lpp., 34. punkts), 2003. gada 23. septembra spriedumu lietā C-452/01 *Ospelt un Schlössle Weissenberg* (*Recueil*, I-9743. lpp., 38. un 39. punkts), 2009. gada 1. oktobra spriedumu lietā C-567/07 *Woningstichting Sint Servatius* (Krājums, I-9021. lpp., 30. punkts) un 2011. gada 24. marta spriedumu lietā C-400/08 Komisija/Spānija (Krājums, I-1915. lpp., 74. punkts).

36. Dekrēta par zemi un nekustamo īpašumu 5.2.1. panta 2. punktā ir paredzēti trīs alternatīvi kritēriji, saskaņā ar kuriem var tikt izpildīts nosacījums par pietiekamas saiknes ar mērķa pašvaldību esamību. Pirmais kritērijs ir prasība, lai persona, kurai pāriet tiesības uz nekustamo īpašumu, pirms šo tiesību pārejas būtu dzīvojusi mērķa pašvaldībā vismaz sešus gadus. Atbilstoši otrajam kritērijam iespējamajam pircējam vai īrniekam tiesību pārejas brīdī ir jāisteno darbības attiecīgajā pašvaldībā. Trešais kritērijs paredz, ka iespējamajam pircējam vai īrniekam svarīga un ilgstoša apstākļa dēļ ir sabiedriska, ģimenes, sociāla vai ekonomiska saikne ar attiecīgo pašvaldību. Provinces novērtēšanas komisija ir tā, kura izvērtē, vai iespējamais nekustamā īpašuma pircējs vai īrnieks atbilst vienam vai vairākiem minētajiem kritērijiem.

37. Ir iespējams konstatēt, ka neviens no šiem kritērijiem neatspoguļo sociāli ekonomiskos aspektus saistībā ar endogēno iedzīvotāju ar maziem ienākumiem aizsardzības mājokļu tirgū mērķi. Attiecīgie kritēriji ir labvēlīgi ne vien endogēnajiem iedzīvotājiem ar maziem ienākumiem, bet tie ir labvēlīgi arī to endogēno iedzīvotāju daļai, kuriem ir pietiekami līdzekļi un kuriem tādējādi mājokļu tirgū nav vajadzīga nekāda aizsardzība.

38. Kā jau minēju, nosacījums par pietiekamas saiknes ar mērķa pašvaldību esamību faktiski nozīmē aizliegumu noteiktām personām, proti, tām, kuras neatbilst minētajam nosacījumam, vairāk nekā uz deviņiem gadiem pirkt vai irēt zemes gabalus un uz tiem uzceltās ēkas. Es piekrītu prasītāju pamatlietā, uz kuru attiecas lieta C-197/11, pārstāvja sniegtajam viedoklim tā rakstveida apsvērumos, proti, ka citi pasākumi varētu būt tādi, ar kuriem tiek sasniegts ar Dekrētu par zemi un nekustamo īpašumu iecerētais mērķis, noteikti neuzliekot citām personām pirkšanas vai īres aizliegumu. Šādi pasākumi varētu būt, piemēram, subsīdijas par pirkumu, cenu regulēšana mērķa pašvaldībās vai iestādes noteikti papildu pasākumi aizsargātajiem endogēnajiem iedzīvotājiem.

39. No iepriekš minētā izriet, ka nosacījums par to, ka iespējamajam nekustamā īpašuma pircējam vai īrniekam ir jābūt pietiekamai saiknei ar mērķa pašvaldību, proti, ka iespējamajam pircējam vai īrniekam pirms tiesību pārejas ir vai nu vismaz sešus gadus jābūt dzīvojušam mērķa pašvaldībā, vai iespējamajam pircējam vai īrniekam šajā pašvaldībā ir jābūt īstenojušam darbības, vai arī iespējamajam pircējam vai īrniekam svarīga un ilgstoša apstākļa dēļ ir jābūt izveidojušam sabiedrisku, ģimenes, sociālu vai ekonomisku saiti, nav atbilstošs pasākums, lai nodrošinātu mērķi atrisināt endogēno iedzīvotāju ar maziem ienākumiem mājokļa vajadzības. Pat pieņemot, ka nosacījums par pietiekamas iespējamā nekustamā īpašuma pircēja vai īrnieka saiknes esamību varētu būt atbilstošs, lai nodrošinātu ar Dekrētu par zemi un nekustamo īpašumu sasniedzamā mērķa īstenošanu, šis pasākums pārsniedz to, kas ir pieņemams, lai sasniegtu šo mērķi.

40. Attiecībā uz 22. un 24. pantu Direktīvā 2004/38, kuras mērķis ir veicināt pamata un individuālās tiesības brīvi pārvietoties un uzturēties dalībvalstu teritorijā, kas Savienības pilsoņiem ir tieši piešķirtas ar Līgumu, un kuras mērķis tostarp ir pastiprināt minētās tiesības¹¹, es šaubos par vajadzību attiecīgo tiesisko regulējumu izvērtēt, ņemot vērā minētos noteikumus, jo tajos nav iekļauti jauni īpaši iemesli, kas attaisnotu tiesību brīvi pārvietoties un uzturēties dalībvalstu teritorijā ierobežojumu. Runājot par Direktīvas 2004/38 24. pantu, šajā pantā īpaši ir uzsvērts LESD 18. pantā paredzētais vispārējais diskriminācijas aizliegums.

41. Direktīvas 2004/38 22. pantā ir definēta teritoriālā tiesību brīvi pārvietoties un uzturēties dalībvalstu teritorijā piemērošanas joma. Šajā ziņā zināmas šaubas varētu būt saistītas ar šī panta otro teikumu, saskaņā ar kuru “dalībvalstis var noteikt teritoriālus ierobežojumus uzturēšanās tiesībām un pastāvīgas uzturēšanās tiesībām tikai tad, ja tādi paši ierobežojumi attiecas uz to valstspiederīgajiem”. Tomēr no tā nevar izsecināt, ka teritoriāli ierobežojumi vispārīgi ir pieļaujami, ar nosacījumu, ka tie ir piemērojami arī uzņemošās valsts valstspiederīgajiem, un ka līdz ar to ar minēto tiesību normu ir ieviests jauns pamatojums, kas attaisno Savienības pilsoņiem ar Līgumu piešķirto tiesību

11 — Skat. 2011. gada 15. novembra spriedumu lietā C-256/11 *Dereci* u.c. (Krājums, I-11315. lpp., 50. punkts un tajā minētā judikatūra).

ierobežojumu. Kā pamatoti ir norādījusi Komisija, Direktīvas 2004/38 22. panta otrajā teikumā ir ietverts papildu nosacījums, lai ierobežojumu uzturēšanās tiesībām un pastāvīgas uzturēšanās tiesībām varētu attaisnot sabiedriskās kārtības, valsts drošības vai sabiedrības veselības iemeslu dēļ šīs pašas direktīvas 27. panta izpratnē.

42. Ņemot vērā iepriekš minētos apsvērumus, iesaku Tiesai atbildēt, ka LESD 21., 45., 56. un 63. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka tie nepieļauj valsts tiesisko regulējumu, ar kuru atsevišķās pašvaldībās tiesību uz zemes gabaliem un uz tiem esošajām ēkām pāreja ir pakļauta nosacījumam, ka to pircējs vai īrnieks pierāda pietiekamu saikni ar šo pašvaldību, ja minētās saiknes esamība tiek izvērtēta saskaņā ar šādiem alternatīviem kritērijiem:

- prasību, ka personai, kurai pāriet tiesības uz nekustamo īpašumu, pirms šīs tiesību pārejas attiecīgajā pašvaldībā ir bijis jādzīvo vismaz sešus gadus,
- iespējamā pircēja vai īrnieka pienākumu tiesību pārejas brīdī īstenot darbības šajā pašvaldībā un
- sabiedriskas, ģimenes, sociālas vai ekonomiskas saiknes esamību svarīga un ilgstoša apstākļa dēļ.

B – Par pirmo jautājumu lietā C - 203/11

43. Šis jautājums attiecas uz Dekrētā par zemi un nekustamo īpašumu paredzēto nodokļu stimulēšanu un subsidēšanas mehānismiem. Attiecīgie pasākumi var tikt iedalīti divās grupās, kurām ir dažādi mērķi. Pirmajā grupā ietilpstošo pasākumu mērķis ir no jauna aktivizēt atsevišķus zemes gabalus un ēkas. Šie pasākumi ir Dekrēta par zemi un nekustamo īpašumu 3.1.3. pantā minētā nodokļa samazināšana, kas piešķirta aizdevējam, kurš ir noslēdzis vienošanos par renovāciju, kā arī Dekrēta par zemi un nekustamo īpašumu 3.1.10. pantā paredzētā valsts nodevas ar nodokli apliekamās bāzes samazināšana¹². Ar otrajā grupā esošajiem pasākumiem tiek kompensēts sociālais pienākums, kas ir uzlikts zemes gabalu īpašniekiem un attīstītājiem. Šai grupai pieder Dekrēta par zemi un nekustamo īpašumu 4.1.20. panta 3. punkta otrajā daļā paredzētā samazinātā pievienotās vērtības nodokļa likme mājokļa pirkumam un samazinātā valsts nodevas likme apbūvējama zemes gabala pirkumam, Dekrēta par zemi un nekustamo īpašumu 4.1.23. pantā minētās infrastruktūras subsīdijas, kā arī Dekrēta par zemi un nekustamo īpašumu 4.1.21. pantā minētā pirkuma garantija, kuru par realizēto sociālo mājokli dod sociālo mājokļu organizācija.

44. Iesniedzējtiesa vēlas noskaidrot, vai attiecīgie pasākumi ir uzskatāmi par valsts atbalstu LESD 107. panta izpratnē un – apstiprinošas atbildes gadījumā – kurā brīdī tie ir jāpaziņo Komisijai, un vai attiecīgajā gadījumā minētie pasākumi saskaņā ar Lēmumu 2005/842 ir atbrīvoti no pienākuma paziņot par valsts atbalstu.

12 — Prasītāji pamatlietās iesniedzējtiesā ir apstrīdējuši arī subsīdijas, kuras attiecas uz Dekrēta par zemi un nekustamo īpašumu 3.1.2. pantā minētajiem aktīvēšanas projektiem. Iesniedzējtiesa jau ir konstatējusi, ka šis pasākums ir *de minimis* atbalsts Komisijas 2006. gada 15. decembra Regulas (EK) Nr. 1998/2006 par Līguma 87. un 88. panta piemērošanu *de minimis* atbalstam (OV L 379, 5. lpp.), uz kuru neattiecas valsts atbalsta jēdziens, izpratnē.

1) Pasākumu kvalifikācija

45. Attiecībā uz attiecīgā pasākuma kvalifikāciju par valsts atbalstu iesniedzējtiesa pamatoti norāda uz Tiesas judikatūru, kurā ir definēts valsts atbalsta jēdziens, norādot uz šādu nosacījumu izpildi. Pirmkārt, ir jābūt valsts intervencei vai intervencei, izmantojot valsts līdzekļus. Otrkārt, šim iejaukšanās gadījumam jābūt tādām, kas var ietekmēt tirdzniecību starp dalībvalstīm. Treškārt, tam jābūt tādām, ar ko tiek radīta priekšrocība tā saņēmējam. Ceturkārt, tam ir jārada konkurences izkropļojumi vai jādraud radīt konkurences izkropļojumi¹³.

46. No iesniedzējtiesas nolēmuma pamatojuma izriet, ka iesniedzējtiesai ir šaubas par otro nosacījumu attiecībā uz ietekmi uz tirdzniecību starp dalībvalstīm, kā arī par trešo nosacījumu attiecībā uz to, ka konkrētie pasākumi rada priekšrocības.

47. Jautājumā par to, vai attiecīgie pasākumi ietekmē Kopienas iekšējo tirdzniecību, ir jāatgādina, ka iesniedzējtiesai, ņemot vērā visus šajā lietā būtiskos tiesiskos un faktiskos apstākļus, ir jāizvērtē, vai konkrētie pasākumi var ietekmēt Kopienas iekšējo tirdzniecību. Manuprāt, esošajā judikatūrā ir piedāvāts pietiekams pamats, lai iesniedzējtiesa to varētu izdarīt¹⁴.

48. Atbilstoši šai judikatūrai iesniedzējtiesai ir jāizvērtē, vai attiecīgie pasākumi nostiprina uzņēmumu, kas saņem atbalstu, stāvokli attiecībā pret citiem konkurējošiem uzņēmumiem, kas darbojas Kopienas iekšējā tirdzniecībā¹⁵. Tomēr uzņēmumiem, kas saņem atbalstu, obligāti pašiem nav jāpiedalās Kopienas iekšējā tirdzniecībā. Ja dalībvalsts piešķir atbalstu kādam uzņēmumam, darbība tā valstī var saglabāties tāda pati vai pieaugt, taču tādējādi tiek samazinātas citās dalībvalstīs reģistrētu uzņēmumu izredzes iekļūt šīs dalībvalsts tirgū¹⁶. Samērā maza apmēra atbalsts arī var ietekmēt tirdzniecību starp dalībvalstīm, it īpaši, ja attiecīgo nozari raksturo aktīva konkurence¹⁷. Visbeidzot, nedrīkst aizmirst, ka nav jāpierāda, ka attiecīgie pasākumi faktiski ietekmē Kopienas iekšējo tirdzniecību, tāpat kā nav jāpierāda, ka faktiski tiek radīti konkurences izkropļojumi, bet ir tikai jāizvērtē, vai ar minētajiem pasākumiem tas var tikt izdarīts¹⁸.

49. Attiecībā uz to, vai konkrētie pasākumi rada priekšrocības, šī prejudiciālā jautājuma daļa ir jāsaprot tādējādi, ka tās mērķis būtībā ir lūgt izskaidrot judikatūru¹⁹, atbilstoši kurai – tiktāl, ciktāl valsts intervence ir jāuzskata par kompensāciju, kura ir atlīdzība par pakalpojumiem, kurus ir veikuši atbalstu saņēmušie uzņēmumi, lai izpildītu sabiedrisko pakalpojumu pienākumus, tādējādi, ka šie uzņēmumi faktiski negūst labumu no finanšu priekšrocības, un tādēļ minētā intervence nerada šiem uzņēmumiem labvēlīgāku konkurētspējas stāvokli salīdzinājumā ar citiem uzņēmumiem, – principā šāda intervence nav valsts atbalsts Savienības tiesību izpratnē²⁰. Tomēr, lai konkrēti pasākumi netiktu atzīti par valsts atbalstu, ir jāizpilda četri nosacījumi, kurus sauc par “spriedumā lietā *Altmark* paredzētajiem nosacījumiem”.

13 — Skat. 2012. gada 29. marta spriedumu lietā C-417/10 *3M Italia* (37. punkts), kā arī 2010. gada 10. jūnija spriedumu lietā C-140/09 *Fallimento Traghetti del Mediterraneo* (Krājums, I-5243. lpp., 31. punkts un tajā minētā judikatūra).

14 — Iesniedzējtiesas nolēmumā ietvertā analīze pierāda, ka iesniedzējtiesa labi pārzina šo judikatūru.

15 — Šajā ziņā skat. 2009. gada 30. aprīļa spriedumu lietā C-494/06 P Komisija/Itālija un *Wam* (Krājums, I-3639. lpp., 52. punkts) un 2006. gada 10. janvāra spriedumu lietā C-222/04 *Cassa di Risparmio di Firenze* u.c. (Krājums, I-289. lpp., 141. punkts un tajā minētā judikatūra).

16 — Šajā ziņā skat. 2011. gada 8. septembra spriedumu apvienotajās lietās no C-78/08 līdz C-80/08 *Paint Graphos* u.c. (Krājums, I-7611. lpp., 80. punkts un tajā minētā judikatūra).

17 — Šajā ziņā skat. 1991. gada 21. marta spriedumu lietā 303/88 Itālija/Komisija (*Recueil*, I-1433. lpp., 27. punkts).

18 — Šajā ziņā skat. 2006. gada 10. janvāra spriedumu lietā *Cassa di Risparmio di Firenze* u.c. (minēts iepriekš 15. zemsvītras piezīmē, 140. punkts un tajā minētā judikatūra).

19 — Tomēr šajā ziņā ir jānorāda, ka iesniedzējtiesa nelūdz interpretēt Savienības tiesību noteikumus, bet drīzāk lūdz piemērot konkrētam gadījumam sniegtu interpretāciju. To pierāda iesniedzējtiesas nolēmumā ietvertā detalizētā atbilstošās judikatūras analīze. Tomēr Tiesas kompetencē nav nedz izvērtēt apstākļus pamatlietā, nedz piemērot tās interpretētas Savienības tiesību normas valsts pasākumiem vai situācijām, jo šie jautājumi ir ekskluzīvā valsts tiesu kompetencē (2010. gada 10. jūnija spriedums lietā *Fallimento Traghetti del Mediterraneo* (minēts iepriekš 13. zemsvītras piezīmē, 22. punkts).

20 — Skat. 2003. gada 24. jūlija spriedumu lietā C-280/00 *Altmark Trans* un *Regierungspräsidium Magdeburg* (*Recueil*, I-7747. lpp., 87. punkts), kā arī 2010. gada 10. jūnija spriedumu lietā *Fallimento Traghetti del Mediterraneo* (minēts iepriekš 13. zemsvītras piezīmē, 35. punkts un tajā minētā judikatūra).

50. Pirms šo nosacījumu analīzes jānorāda, ka iepriekš minēto judikatūru var piemērot tikai attiecībā uz pasākumiem, ar kuriem zemes gabalu īpašniekiem un attīstītājiem tiek kompensēts uzliktais sociālais pienākums. *Vlaamse Regering* pati savos rakstveida apsvērumos ir minējusi, ka zemes gabalu īpašniekiem un attīstītājiem uzliktais sociālais pienākums turklāt ir taisnīga maksa, kura viņiem ir jāsamaksā, lai saņemtu atļauju un no tā izrietošās lielās ekonomiskās priekšrocības.

51. Saskaņā ar spriedumā lietā *Altmark* paredzēto pirmo nosacījumu uzņēmumam, kas saņem atbalstu, faktiski ir jābūt uzliktam pienākumam izpildīt sabiedrisko pakalpojumu sniegšanas pienākumus un šiem pienākumiem ir jābūt skaidri definētiem²¹. No tā izriet, ka ir jāizvērtē, vai zemes gabalu īpašniekiem un attīstītājiem uzliktais sociālais pienākums var tikt uzskatīts par pienākumu izpildīt sabiedrisko pakalpojumu sniegšanas pienākumu.

52. Kā savos rakstveida apsvērumos ir minējusi Flandrijas valdība, sociālais pienākums zemes gabalu īpašniekiem un attīstītājiem ir uzlikts, īstenojot tādu politiku, kuras mērķis ir piedāvāt vienlīdzīgu piekļuvi sociālajam mājoklim grupām ar pieticīgiem ienākumiem, kā arī sociāli nelabvēlīgām grupām, veicot teritorijas sadali, pamatojoties uz reālajām vajadzībām un neatkarīgi tikai un vienīgi no personu brīvprātīgas iniciatīvas un labas gribas. Šādā skatījumā nekas neliedz Dekrētā par zemi un nekustamo īpašumu definēto sociālo pienākumu uzskatīt par pienākumu izpildīt sabiedrisko pakalpojumu sniegšanas pienākumu. Šajā ziņā nav nozīmes tam, ka minētais sociālais pienākums tieši nesniedz priekšrocības fiziskām personām, sociālo mājokļu pieprasītājiem, bet sociālo mājokļu sabiedrībām (kas ir valsts varas personificēšana). Kā savos rakstveida apsvērumos ir norādījusi Vācijas valdība, lai kaut ko varētu ieviest, vispirms ir jāizveido materiāls pamats. Līdz ar to sociālo mājokļu sabiedrības iesaistās vienīgi kā administratīvs un tehnisks starpposms.

53. Saskaņā ar spriedumā lietā *Altmark* paredzēto otro nosacījumu parametri, uz kuriem pamatojoties tiek aprēķināta kompensācija, objektīvi un pārskatāmi ir jānosaka iepriekš²². Manuprāt, šis nosacījums ir problemātisks, it īpaši attiecībā uz infrastruktūras subsīdijām un sociālā mājokļa pirkuma garantiju. Lai arī ar iesniedzējtiesas citēto valsts tiesisko regulējumu var tikt identificēti uzņēmumi, uz kuriem attiecas šie pasākumi, tajā tomēr nevar tikt identificēti parametri, uz kuriem pamatojoties tiek aprēķināta šāda veida kompensācija. Tomēr Flandrijas valdība savos rakstveida apsvērumos ir aprakstījusi šāda veida kompensācijas aprēķināšanu. Tādējādi iesniedzējtiesai ir jāizvērtē, vai Flandrijas valdības minētie parametri, kurus izmanto, lai aprēķinātu kompensācijas, atbilst spriedumā lietā *Altmark* paredzētajam otrajam nosacījumam.

54. Atbilstoši spriedumā lietā *Altmark* paredzētajam trešajam nosacījumam kompensācija nedrīkst pārsniegt to, kas nepieciešams, lai segtu visas ar sabiedrisko pakalpojumu sniegšanas pienākumu izpildi saistītās izmaksas vai to daļu²³. Taču, manuprāt, šajā lietā pasākumi, ar kuriem tiek kompensēts sociālais pienākums, nav aprēķināti, ņemot vērā reālās sociālā pienākuma izpildes izmaksas. Šī iemesla dēļ es uzskatu par iespējamu, ka dažādu pasākumu, ar kuriem tiek kompensēts sociālais pienākums, kombinēšanas gala izmaksas pārsniedz to izdevumu summu, kuri ir saistīti ar minētā pienākuma izpildi.

55. Saskaņā ar spriedumā lietā *Altmark* paredzēto ceturto nosacījumu, ja uzņēmumu, kam jāpilda sabiedrisko pakalpojumu sniegšanas pienākumi, konkrētā gadījumā neizvēlas saskaņā ar publiskā iepirkuma procedūru, kas ļautu izvēlēties pretendentu, kurš pašvaldībai spētu sniegt šos pakalpojumus par zemākām izmaksām, nepieciešamās kompensācijas summa jānosaka, pamatojoties uz izmaksu analīzi, kādas, pildot šos pienākumus, rastos tipiskam uzņēmumam, kas veiksmīgi darbojas un kuram ir nepieciešamie transporta līdzekļi, lai atbilstu nepieciešamajām sabiedrisko pakalpojumu prasībām,

21 — Skat. 2010. gada 10. jūnija spriedumu lietā *Fallimento Traghetti del Mediterraneo* (minēts iepriekš 13. zemsvītras piezīmē, 35. punkts).

22 — Skat. 2010. gada 10. jūnija spriedumu lietā *Fallimento Traghetti del Mediterraneo* (minēts iepriekš 13. zemsvītras piezīmē, 35. punkts).

23 — Skat. 2010. gada 10. jūnija spriedumu lietā *Fallimento Traghetti del Mediterraneo* (minēts iepriekš 13. zemsvītras piezīmē, 35. punkts).

ņemot vērā attiecīgos rēķinus un saprātīgu peļņu, kas gūta, pildot šos pienākumus²⁴. Šajā gadījumā ir acīmredzami, ka pasākumu, ar kuriem tiek kompensēts sociālais pienākums, adresāti nav tikuši noteikti publiskā iepirkuma procedūrā. Tomēr, manuprāt, no lietas materiāliem neizriet, ka ir tikusi veikta saskaņā ar šo ceturto nosacījumu prasītā analīze un ka attiecīgie pasākumi ir tikuši noteikti atkarībā no izmaksām, kādas sociālā pienākuma izpildē rastos tipiskam uzņēmumam, kas veiksmīgi darbojas.

2) Brīdis, kad par valsts atbalstu ir jāpaziņo Komisijai

56. Ar LESD 108. panta 3. punktu tiek prasīts, ka plāni piešķirt vai mainīt atbalstu ir jādara zināmi Komisijai laikus, lai Komisija varētu iesniegt savas piezīmes. Ja Komisija atzīst, ka, ievērojot LESD 107. pantu, šāds plāns nav saderīgs ar kopējo tirgu, tā nevilcinoties sāk 2. punktā paredzēto procedūru. Attiecīgā dalībvalsts nesāk īstenot pašas ierosinātos pasākumus, kamēr šī procedūra nav beigusies ar galīgo lēmumu.

57. No Tiesas judikatūras izriet, ka pienākums paziņot par jaunu valsts atbalstu ir viens no kontroles sistēmas, kas ieviesta ar Līgumu valsts atbalsta jomā, pamatelementiem. Šīs sistēmas ietvaros dalībvalstīm ir pienākums, pirmkārt, paziņot Komisijai katru pasākumu, ar kuru tiek ieviests vai grozīts atbalsts LESD 107. panta 1. punkta izpratnē, un, otrkārt, saskaņā ar LESD 108. panta 3. punktu neīstenot šādu pasākumu tīkmēr, kamēr minētā iestāde nav pieņēmusi galīgo lēmumu par minēto pasākumu²⁵. Ar LESD 108. panta 3. punktu ieviestās tiesību normas mērķis nav vienkāršs pienākums paziņot, bet pienākums iepriekš paziņot, kas kā tāds ietver un paredz apturošas sekas, kas minētas šī punkta pēdējā teikumā²⁶.

58. Šajā ziņā iesniedzējtiesa vēlas noskaidrot, vai Komisijai ir bijis jāpaziņo par Dekrēta par zemi un nekustamo īpašumu 4.1.23. pantu, kurā paredzētas infrastruktūras subsīdijas, vai drīzāk par Flandrijas valdības īstenošanas rīkojumu, kurā definēti nosacījumi, saskaņā ar kuriem minētās subsīdijas var tikt piešķirtas, tiktāl, ciktāl minētās infrastruktūras subsīdijas varētu tikt atzītas par valsts atbalstu.

59. Es uzskatu, ka atbilde ir samērā skaidra. Attiecīgais pasākums jau bija paredzēts Dekrētā par zemi un nekustamo īpašumu, lai arī īstenošanas rīkojumā tikušas precizētas detaļas. Šī iemesla dēļ, lai izpildītu vienu no pienākumiem, kas izriet no LESD 108. panta 3. punkta, Dekrēts par zemi un nekustamo īpašumu bija jāpaziņo Komisijai.

3) Atbrīvojums no pienākuma paziņot Komisijai jaunu valsts atbalstu

60. Iesniedzējtiesa vēlas noskaidrot, vai pasākumi, ar kuriem tiek kompensēts zemes gabalu īpašniekiem un attīstītājiem uzliktais sociālais pienākums, – pieņemot, ka minētie pasākumi ir jāatzīst par valsts atbalstu, – var tikt atbrīvoti no pienākuma paziņot Komisijai Lēmuma 2005/842 izpratnē.

61. Lēmuma 2005/842 3. pantā ir atzīts, ka valsts atbalsts attiecībā uz kompensāciju par sabiedriskajiem pakalpojumiem, kas atbilst nosacījumiem, kuri noteikti ar šī paša lēmuma 4.–6. pantu, atbilst kopējam tirgum un ir atbrīvots no iepriekšējas paziņošanas pienākuma. Es, tāpat kā iesniedzējtiesa, uzskatu, ka šajos nosacījumos iedvesma ir smelta no trīs pirmajiem spriedumā lietā *Altmark* paredzētajiem nosacījumiem.

24 — Skat. 2003. gada 24. jūlija spriedumu lietā *Altmark Trans* un *Regierungspräsidium Magdeburg* (minēts iepriekš 20. zemsvītras piezīmē, 93. punkts).

25 — Šajā ziņā skat. 2011. gada 8. decembra spriedumu lietā C-81/10 P *France Télécom*/Komisija (Krājums, I-12899. lpp., 58. punkts).

26 — Šajā ziņā skat. 2000. gada 22. jūnija spriedumu lietā C-332/98 Francija/Komisija (*Recueil*, I-4833. lpp., 32. punkts).

62. Kā iepriekš minēts, es uzskatu, ka šajā lietā nav izpildīts tieši trešais spriedumā lietā *Altmark* paredzētais nosacījums. Šis nosacījums, saskaņā ar kuru kompensācija nevar pārsniegt to, kas ir nepieciešams, lai segtu izmaksas, kuras radušās, izpildot sabiedrisko pakalpojumu sniegšanas pienākumus, ir ietverts arī Lēmuma 2005/842 5. pantā. No tā izriet, ka tiktāl, ciktāl pasākumi, ar kuriem tiek kompensēts sociālais pienākums, ir jāatzīst par valsts atbalstu, jo tie neatbilst trešajam spriedumā lietā *Altmark* paredzētajam nosacījumam, šiem pasākumiem vēl jo vairāk nevar tikt piemērots atbrīvojums no pienākuma paziņot Komisijai Lēmuma 2005/842 izpratnē.

63. Ņemot vērā iepriekš minētos apsvērumus, iesaku Tiesai atbildēt, ka LESD 107. un 108. pants, lasot tos kopā ar Lēmumu 2005/842, ir jāinterpretē tādējādi, ka ar tiem ir prasīts, lai Dekrēta par zemi un nekustamo īpašumu 3.1.3. un 3.1.10. panta, 4.1.20. panta 3. punkta otrā daļa, kā arī 4.1.21. un 4.1.23. pants tiktu paziņoti Komisijai pirms šo noteikumu pieņemšanas, ja tiek konstatēts, ka minētie pasākumi var ietekmēt tirdzniecību starp dalībvalstīm un ka tie neatbilst spriedumā lietā *Altmark* paredzētajiem nosacījumiem.

C – Par lietā C-203/11 uzdoto otro, devīto un desmito jautājumu

64. Šie trīs jautājumi attiecas uz sociālo pienākumu, kurš atbilstoši Dekrēta par zemi un nekustamo īpašumu 4.1.16. pantam zemes gabalu īpašniekiem vai attīstītājiem uzliek pienākumu rīkoties, lai tiktu realizēts sociālo mājokļu piedāvājums.

65. Šķiet, ka iesniedzējtiesai nav nekādu šaubu par to, ka sociālais pienākums ir jāatzīst par nediskriminējošu pamatbrīvību ierobežojumu. Šis šaubas attiecas uz jautājumu, pirmkārt, saistībā ar kuru pamatbrīvību minētais sociālais pienākums ir jāpārbauda un, otrkārt, vai sociālais pienākums kā pamatbrīvību ierobežojums varētu tikt attaisnots ar primāru vispārējo interešu apsvērumu.

66. Vispirms ir jānorāda, ka Flandrijas valdība, tāpat kā vienīgajā jautājumā lietā C-197/11 un otrajā jautājumā lietā C-203/11, vērš uzmanību uz to, ka strīdi iesniedzējtiesā attiecas uz tikai iekšēju situāciju. Šajā ziņā ir jāatsaucas uz iepriekš sniegtajiem apsvērumiem²⁷.

67. Attiecībā uz brīvību, saistībā ar kuru ir jāpārbauda sociālā pienākuma regulējums, ir taisnība, ka ir iespējams identificēt sociālā pienākuma ietekmi gan attiecībā uz brīvību veikt uzņēmējdarbību, gan uz pakalpojumu sniegšanas brīvību, kā arī kapitāla brīvu apriti.

68. Tomēr es piekrižu Komisijai, ka sociālā pienākuma gadījumā, ņemot vērā, ka brīvības veikt uzņēmējdarbību un pakalpojumu sniegšanas brīvības ierobežojums nav nekas cits kā tikai nenovēršamas kapitāla brīvas aprites ierobežojuma sekas, kapitāla brīva aprīte ir primāra.

69. Valsts tiesiskajā regulējumā ir paredzēts, ka sociālais pienākums var tikt izpildīts vai nu natūrā, proti, realizējot sociālo mājokli, vai nu pārdodot zemes gabalus sociālo mājokļu organizācijai, vai arī izīrējot sociālo mājokļu aģentūrai realizētos mājokļus, vai arī, visbeidzot, samaksājot sociālo iemaksu. Jānorāda, ka šāds tiesiskais regulējums, kā minējusi iesniedzējtiesa, var pat atturēt dalībvalsts pilsoņus investēt citā dalībvalstī nekustamā īpašuma nozarē, ņemot vērā konstatējumu, ka viņi nevar brīvi izmantot zemes gabalus, kuru dēļ viņi vēlas tos iegādāties. Atbilstoši pastāvīgajai judikatūrai kapitāla aprites jēdziens ietver darījumus, saskaņā ar kuriem nerezidenti veic ieguldījumus nekustamajā īpašumā dalībvalsts teritorijā. Citiem vārdiem sakot, tiesības iegādāties, izmantot un atsavināt nekustamu īpašumu citas dalībvalsts teritorijā, kad tās tiek īstenotas, rada kapitāla apriti²⁸.

27 — Skat. šo secinājumu 23. un 24. punktu.

28 — Skat. 2009. gada 1. oktobra spriedumu lietā *Woningstichting Sint Servatius* (minēts iepriekš 10. zemsvītras piezīmē, 20. punkts un tajā minētā judikatūra).

70. Lai arī sociālais pienākums ierobežo kapitāla brīvu apriti, tas var tikt attaisnots ar primāru vispārējo interešu apsvērumu, ja šis pienākums ir atbilstošs, lai nodrošinātu sasniedzamā mērķa īstenošanu, un nepārsniedz to, kas ir nepieciešams tā sasniegšanai²⁹.

71. Līdz ar to ir jānosaka attiecīgā tiesiskā regulējuma mērķis un ir jāizvērtē, vai šis mērķis var tikt atzīts par primāru vispārējo interešu apsvērumu.

72. Flandrijas valdība uzskata, ka ar tiesisko regulējumu, ar kuru zemes gabalu īpašniekiem un attīstītājiem ir uzlikts sociāls pienākums, tiek risināta reāla problēma, konkrētāk, finansiāli pieejamu mājokļu acīmredzams trūkums. Tādējādi šķiet, ka sociālais pienākums ir saistīts ar dalībvalsts sociālo mājokļu politiku un tās finansēšanu, ko Tiesa jau ir atzinusi par primāru vispārējo interešu apsvērumu³⁰. Tomēr iesniedzējtiesai ir jākonstatē precīzs attiecīgā tiesiskā regulējuma mērķis.

73. Iesniedzējtiesai ir jāizvērtē arī, vai sociālais pienākums atbilst samērīguma principam, proti, vai tas ir atbilstošs, lai nodrošinātu piedāvājuma pēc sociālajiem mājokļiem pieaugumu, un vai konstatētais mērķis nevar tikt sasniegts ar kapitāla brīvu apriti mazāk ierobežojošiem pasākumiem.

74. Šim vērtējumam var būt lietderīga Flandrijas iestāžu statistika, kuru tiesas sēdē minēja prasītāju pamatlietā, uz kuru attiecas lieta C-203/11, pārstāvis. No šīs statistikas faktiski izriet, ka, tā kā Dekrētā par zemi un nekustamo īpašumu attiecībā uz zemes gabalu īpašniekiem un attīstītājiem ir ieviests sociālais pienākums, šis dekrēts negatīvāk ietekmē sociālo mājokļu nozari.

75. Ņemot vērā iepriekš minētos apsvērumus, es iesaku Tiesai atbildēt, ka LESD 63. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka ar to netiek pieļauts tiesiskais regulējums, saskaņā ar kuru būvniecības vai detālplānošanas atļaujas piešķiršana projektam, kurš atbilst konkrētai minimālai platībai, automātiski tiek saistīta ar “sociālu pienākumu” uzbūvēt sociālos mājokļus konkrētas procentu likmes no projekta vērtības apjomā un šie mājokļi pēc tam par iepriekš noteiktu cenu jāpārdod valsts iestādei vai, nododot tiesības uz šiem mājokļiem, tie jānodod šīs valsts iestādes rīcībā, ja tiek konstatēts, ka šis tiesiskais regulējums neatbilst samērīguma principam.

D – Par lietā C-203/11 uzdoto trešo, ceturto, piekto, sesto, septīto un astoto jautājumu

76. Ar šiem vairākiem jautājumiem iesniedzējtiesa lūdz interpretēt atsevišķus Direktīvas 2006/123 noteikumus.

77. Tomēr atbilstoši Direktīvas 2006/123 preambulas devītajam apsvērumam tā neattiecas nedz uz zemes apstrādes un izmantošanas noteikumiem, nedz uz pilsētu un lauku plānošanas noteikumiem. Turklāt Direktīvas 2006/123 2. panta 2. punkta j) apakšpunktā ir tieši norādīts, ka minētā direktīva nav piemērojama sociālajiem pakalpojumiem saistībā ar sociālajām mājām.

78. Es uzskatu, ka Dekrēts par zemi un nekustamo īpašumu ir uzskatāms par zemes apstrādes un izmantošanas, kā arī pilsētu un lauku plānošanas noteikumiem.

79. Šī iemesla dēļ es uzskatu, ka uz jautājumiem par Direktīvu 2006/123 nav jāatbild.

29 — Turpat, 25. punkts un tajā minētā judikatūra.

30 — Skat. 2009. gada 1. oktobra spriedumu lietā *Woningstichting Sint Servatius* (minēts iepriekš 10. zemsvītras piezīmē, 30. punkts).

E – Par vienpadsmito jautājumu lietā C-203/11

80. Uzdotot šo jautājumu, iesniedzējtiesa lūdz Tiesu interpretēt Direktīvas 2004/18 1. panta 2. punkta b) apakšpunktā ietvertu jēdzienu “būvdarbu publiskā iepirkuma līgums”. Precīzāk, tā vēlas noskaidrot, vai tiesiskajā regulējumā, saskaņā ar kuru būvniecības vai detālplānošanas atļaujas piešķiršana automātiski tiek saistīta ar sociālu pienākumu uzbūvēt sociālos mājokļus, kuri pēc tam par iepriekš noteiktu cenu ir jāpārdod valsts iestādei vai, nododot tiesības uz šiem mājokļiem, tie jānodod šīs valsts iestādes rīcībā, runa ir par būvdarbu publiskā iepirkuma līgumu.

81. Saskaņā ar Dekrētu par zemi un nekustamo īpašumu sociālais pienākums ir nosacījums, lai saņemtu būvniecības vai detālplānošanas atļauju. Lai arī minētā dekrēta 4.1.17. pantā ir paredzētas vairākas iespējas, kā izpildīt šo pienākumu, vienpadsmitais jautājums attiecas vienīgi uz sociālo pienākumu, kurš veikts natūrā, proti, realizējot sociālos mājokļus.

82. Jāatgādina, ka jēdziens “būvdarbu publiskais iepirkums” ir definējams saskaņā ar Savienības tiesībām³¹. Atbilstoši Direktīvas 2004/18 1. panta 2. punkta a) un b) apakšpunktam būvdarbu publiskā iepirkuma gadījumā tiek izvirzītas četras iezīmes. Pirmkārt, ir jākonstatē rakstveidā noslēgta līguma esamība. Otrkārt, runai ir jābūt par finansiālu līgumu. Treškārt, līguma līgumslēdzējām pusēm ir jābūt vienam vai vairākiem komersantiem, no vienas puses, un vienai vai vairākām līgumslēdzējām iestādēm, no otras puses. Ceturtkārt, līguma mērķim ir jābūt vai nu tādu būvdarbu realizācijai vai projektēšanai un realizācijai, kas saistīti ar kādu no darbībām I pielikuma izpratnē, vai arī būvei vai tās realizācijai ar jebkādiem līdzekļiem, kas atbilst līgumslēdzējas iestādes norādītajām prasībām.

83. Es uzskatu, ka šajā lietā pirmā no iepriekšminētajām iezīmēm, proti, rakstveidā noslēgta līguma esamība, ir problemātiska, jo sociālais pienākums zemes gabalu īpašniekiem un attīstītājiem ir uzlikts ar Dekrētu par zemi un nekustamo īpašumu. Kā ir norādījusi iesniedzējtiesa, valsts tiesiskajā regulējumā ir paredzēta administrācijas vienošanās, kas noslēgta starp attīstītāju vai zemes gabala īpašnieku un sociālā mājokļa sabiedrību. Tomēr tajā pašā laikā iesniedzējtiesa norāda, ka šī administrācijas vienošanās attiecas vienīgi uz jau realizēto sociālo mājokļu laišanu apgrozībā, nevis to realizēšanu.

84. Lai arī iesniedzējtiesai ir jāpārbauda, vai šajā lietā ir rakstveidā noslēgts līgums, es varu minēt atsevišķus no Tiesas judikatūras izrietošus elementus, kuri var būt noderīgi.

85. Vispirms ir jāvērs uzmanība uz spriedumu lietā *Ordine degli Architetti* u.c.³². Tiesa tajā ir nolēmusi – tas, ka publisko tiesību iestādēm nav iespējas izvēlēties līgumslēdzēju pusi, pats par sevi nevar pamatot Direktīvas 2004/18 nepiemērošanu, jo šādas iespējamības rezultātā no Kopienų konkurences tiktu izslēgta tādas būves realizācija, kurai šī direktīva citādi būtu piemērojama³³.

86. Šajā lietā runa ir par līdzīgu gadījumu, jo sociālais pienākums realizēt sociālos mājokļus automātiski ir saistīts ar būvniecības vai detālplānošanas atļaujas saņemšanu. Tomēr nedrīkst aizmirst, ka spriedumā lietā *Ordine degli Architetti* u.c. Tiesa ir uzsvērusi, ka starp pašvaldības administrāciju un komersantu katrā ziņā ir noslēdzama vienošanās par būvniecību. Šajā lietā valsts tiesiskais regulējums ir jāsaprot tādējādi, ka tajā nav paredzēts noslēgt līgumu, lai izpildītu sociālo pienākumu. Iesniedzējtiesai ir jāpārbauda, vai tas tā patiešām ir.

31 — Šajā ziņā skat. 2007. gada 18. janvāra spriedumu lietā C-220/05 *Auroux* u.c. (Krājums, I-385. lpp., 40. punkts).

32 — 2001. gada 12. jūlija spriedums lietā C-399/98 (*Recueil*, I-5409. lpp.).

33 — Turpat, 75. punkts.

87. Manuprāt, interesanti turklāt ir atgādināt spriedumā lietā *Ordine degli Architetti* u.c. ietvertu konstatāciju. Tiesa tajā ir minējusi, ka “direktīvas galvenais mērķis ir [...] būvniecības publisko iepirkumu pakļaut Kopienų konkurencei. Pakļaušana Kopienų konkurencei saskaņā ar Direktīvā noteiktajām procedūrām nodrošina, ka valsts iestādes nevar praktizēt favorītismu³⁴.” Šajā ziņā man ir zināmas šaubas par to, kā ar sociālo pienākumu varētu praktizēt favorītismu attiecībā uz zemes gabalu īpašniekiem un attīstītājiem. Prasības pieteikums pamatlietā, uz kuru attiecas lieta C-203/11, faktiski liecina, ka pat komersanti, kuriem ir piemērojams sociālais pienākums, minēto pienākumu uzskata par tādu, kas pasliktina viņu stāvokli. Tāpat pati iesniedzējtiesa lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu ir norādījusi, ka naturā izpildīts sociālais pienākums vienmēr rada zaudējumus zemes gabalu īpašniekiem un attīstītājiem.

88. Turpinājumā jānorāda, ka otrs spriedums, uz kuru vēlos vērst uzmanību, ir spriedums lietā *Asociación Profesional de Empresas de Reparto y Manipulado de Correspondencia*³⁵. Tiesa tajā ir nospriedusi, ka, lai secinātu, ka nav līguma tiesiskā regulējuma par publisko iepirkumu izpratnē, iesniedzējtiesai ir jāpārbauda, vai komersantam ir tiesības ar līgumslēdzēju iestādi apspriest sniedzamo pakalpojumu konkrēto saturu, kā arī šo pakalpojumu cenu un vai šis uzņēmums nerezervēto pakalpojumu gadījumā var atteikties no pienākumiem, kas izriet no sadarbības līguma, ievērojot tajā paredzēto iepriekšējo brīdinājumu³⁶.

89. Tāpat kā iepriekš minētajā spriedumā lietā *Ordine degli Architetti* u.c. un, manuprāt, pretēji šai lietai iepriekš minētajā spriedumā lietā *Asociación Profesional de Empresas de Reparto y Manipulado de Correspondencia* starp publisko tiesību administrāciju un privāttiesību komersantu tika noslēgts konkrēta veida līgums. Precīzāk, tas bija sadarbības līgums. Jautājums bija par to, vai šāds līgums, ņemot vērā, ka komersantam nebija nekādu iespēju atteikties noslēgt šādu līgumu, faktiski bija līgums tiesiskā regulējuma par publisko iepirkumu izpratnē.

90. No sprieduma lietā *Asociación Profesional de Empresas de Reparto y Manipulado de Correspondencia* izriet, ka, ja iesniedzējtiesa šajā lietā secinātu, ka starp subjektu, kurš varētu tikt atzīts par līgumslēdzēju iestādi, un zemes gabala īpašnieku vai attīstītāju pastāv noteiktas līgumtiesiskas attiecības attiecībā uz sociālo pienākumu, iesniedzējtiesai ir jāpārbauda, vai nav tikusi ierobežota zemes gabala īpašnieka vai attīstītāja līguma slēgšanas brīvība tādējādi, ka viņš nav varējis apspriest sniedzamo pakalpojumu konkrēto saturu, kā arī šo pakalpojumu cenu.

91. Es, pamatojoties uz to, ka var tikt apšaubīts attiecīgais valsts tiesiskais regulējums, uzskatu, ka principā tiesības apspriest realizētajiem būvdarbiem piemērojamo cenu ir ierobežotas. Šajā lietā realizēto būvdarbu cena ir cena, par kuru sociālo mājokli pārdod sociālo mājokļu sabiedrībai. Tā ir iepriekš noteikta atbilstoši valsts tiesiskajam regulējumam, un līdz ar to tā neatbilst tirgus cenai.

92. Ņemot vērā iepriekš minēto, es uzskatu, ka uz vienpadsmito jautājumu ir jāatbild, ka Direktīvas 2004/18 1. panta 2. punkta b) apakšpunktā ietvertais jēdziens “publiskais iepirkums” ir jāinterpretē tādējādi, ka šis jēdziens ir piemērojams attiecībā uz tiesisko regulējumu, saskaņā ar kuru būvniecības vai detālplānošanas atļaujas piešķiršana projektam, kas atbilst konkrētai minimālai platībai, automātiski tiek saistīta ar sociālu pienākumu uzbūvēt sociālos mājokļus, kuri pēc tam par iepriekš noteiktu cenu ir jāpārdod valsts iestādei vai, nododot tiesības uz šiem mājokļiem, tie jānodod šis valsts iestādes rīcībā, ar nosacījumu, ka, pirmkārt, minētajā tiesiskajā regulējumā ir paredzēta līguma, kas noslēgts starp līgumslēdzēju iestādi un komersantu, esamība un ka, otrkārt, komersantam ir reālas iespējas ar līgumslēdzēju iestādi apspriest minētā līguma saturu, kā arī realizētajiem būvdarbiem piemērojamo cenu.

34 — 2001. gada 12. jūlija spriedums lietā *Ordine degli Architetti* u.c. (minēts iepriekš 32. zemsvītras piezīmē, 75. punkts).

35 — 2007. gada 18. decembra spriedums lietā C-220/06 (Krājums, I-12175. lpp.).

36 — 2007. gada 18. decembra spriedums lietā *Asociación Profesional de Empresas de Reparto y Manipulado de Correspondencia* (minēts iepriekš 35. zemsvītras piezīmē, 55. punkts).

V – Secinājumi

93. Ņemot vērā iepriekš izklāstītos apsvērumus, ierosinu Tiesai uz *Cour constitutionnelle* uzdotajiem prejudiciālajiem jautājumiem atbildēt šādi:

1) LESD 21., 45., 56. un 63. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka tie nepieļauj valsts tiesisko regulējumu, ar kuru atsevišķās pašvaldībās tiesību uz zemes gabaliem un uz tiem esošajām ēkām pāreja ir pakļauta nosacījumam, ka to pircējs vai īrnieks pierāda pietiekamu saikni ar šo pašvaldību, ja minētās saiknes esamība tiek izvērtēta saskaņā ar šādiem alternatīviem kritērijiem:

- prasību, ka personai, kurai pāriet tiesības uz nekustamo īpašumu, attiecīgajā pašvaldībā ir bijis jādzīvo vismaz sešus gadus pirms šīs tiesību pārejas,
- iespējamā pircēja vai īrnieka pienākumu tiesību pārejas brīdī īstenot darbības šajā pašvaldībā un
- sabiedriskas, ģimenes, sociālas vai ekonomiskas saites esamību svarīga un ilgstoša apstākļa dēļ.

2) LESD 107. un 108. pants, lasot tos kopā ar Komisijas 2005. gada 28. novembra Lēmumu 2005/842/EK par EK Līguma 86. panta 2. punkta piemērošanu valsts atbalstam attiecībā uz kompensāciju par sabiedriskajiem pakalpojumiem dažiem uzņēmumiem, kuriem uzticēts sniegt pakalpojumus ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi, ir jāinterpretē tādējādi, ka ar tiem ir prasīts, lai Dekrēta par zemi un nekustamo īpašumu 3.1.3. un 3.1.10. pants, 4.1.20. panta 3. punkta otrā daļa, kā arī 4.1.21. un 4.1.23. pants tiktu paziņoti Eiropas Komisijai pirms šo noteikumu pieņemšanas, ja tiek konstatēts, ka minētie pasākumi var ietekmēt tirdzniecību starp dalībvalstīm, un ja tie neatbilst no 2003. gada 24. jūlija sprieduma lietā *C-280/00 Altmark Trans et Regierungspräsidium Magdeburg (Recueil, I-7747. lpp.)* izrietošajiem nosacījumiem.

3) LESD 63. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka ar to netiek pieļauts tiesiskais regulējums, saskaņā ar kuru būvniecības vai detālplānošanas atļaujas piešķiršana projektam, kurš atbilst konkrētai minimālai platībai, automātiski tiek saistīta ar “sociālu pienākumu” uzbūvēt sociālos mājokļus konkrētas procentu likmes no projekta vērtības apjomā un šie mājokļi pēc tam par iepriekš noteiktu cenu jāpārdod valsts iestādei vai, nododot tiesības uz šiem mājokļiem, tie jānodod šīs valsts iestādes rīcībā, ja tiek konstatēts, ka šis tiesiskais regulējums neatbilst samērīguma principam.

4) Eiropas Parlamenta un Padomes 2004. gada 31. marta Direktīvas 2004/18/EK par to, kā koordinēt būvdarbu valsts [publiskā iepirkuma] līgumu, piegādes valsts [publiskā iepirkuma] līgumu un pakalpojumu valsts [publiskā iepirkuma] līgumu slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūru, 1. panta 2. punkta b) apakšpunktā ietvertais jēdziens “publiskais iepirkums” ir jāinterpretē tādējādi, ka šis jēdziens ir piemērojams attiecībā uz tiesisko regulējumu, saskaņā ar kuru būvniecības vai detālplānošanas atļaujas piešķiršana projektam, kas atbilst konkrētai minimālai platībai, automātiski tiek saistīta ar sociālu pienākumu uzbūvēt sociālos mājokļus, kuri pēc tam par iepriekš noteiktu cenu ir jāpārdod valsts iestādei vai, nododot tiesības uz šiem mājokļiem, tie jānodod šīs valsts iestādes rīcībā, ar nosacījumu, ka, pirmkārt, minētajā tiesiskajā regulējumā ir paredzēta līguma, kas noslēgts starp līgumslēdzēju iestādi un komersantu, esamība un ka, otrkārt, komersantam ir reālas iespējas ar līgumslēdzēju iestādi apspriest minētā līguma saturu, kā arī realizētajiem būvdarbiem piemērojamo cenu.